

інноваційних засад криміналістичного забезпечення протидії організованій злочинності. Вбачається, що комплексне вирішення цієї проблеми передбачає врахування у криміналістиці трьох напрямів такої діяльності – техніко-криміналістичний, тактико-криміналістичний та напрямок забезпечення формування і удосконалення криміналістичної методики розслідування кримінальних правопорушень, у тому числі й діяльності організованих злочинних груп.

Отже, у сучасних реаліях криміналістика має активізувати свій потужний науковий потенціал та сучасні можливості й використовувати їх у різних напрямках задля забезпечення ефективної профілактики та боротьби з організованою злочинністю. Відтак, сьогодні перед криміналістикою постають нові досить важливі завдання, спрямовані на вивчення та врахування сучасних досягнень науки і техніки, впливу їх на формування криміналістичної інноватики та загалом криміналістичних знань, які у сьогоднішніх умовах можна ефективно застосовувати у протидії організованій злочинності та забезпечувати криміналістичними рекомендаціями нагальні потреби практики.

Список використаних джерел

1. Журавель В. А. Формалізація як інноваційний засіб оптимізації досудового розслідування. Інноваційні методи та цифрові технології в криміналістиці, судовій експертизі та юридичній практиці: матеріали «круглого столу» (Харків, 12.12.2019). Харків, 2019. С. 59–62.

2. Konovalova V. O., Shevchuk V. M. Prospective directions of research of innovations of separate criminalistic methodics. Scientific practice: modern and classical research methods.

Шепітько Валерій Юрійович,

завідувач кафедри криміналістики
Національного юридичного університету
імені Ярослава Мудрого, доктор юридичних
наук, професор, дійсний член (академік)
Національної академії правових наук
України

ІННОВАЦІЇ КРИМІНАЛІСТИКИ – ШЛЯХ ДО ЄВРОПЕЙСЬКОЇ НАУКИ

У сучасних умовах розвитку цивілізації, наявності глобальних загроз світовому співтовариству, трансформації злочинного світу змінюються підходи до засобів нейтралізації негативних тенденцій, використання передових досягнень науки й техніки. Об'єктивні процеси у суспільстві і в усіх його сферах (інтеграція, урбанізація, технологізація, уніфікація, інформатизація, автоматизація, діджиталізація та ін.) мають глобальний характер. Глобальні зміни відбуваються і в кримінальному середовищі – злочинність трансформується, інтегрується, набуває транснаціонального характеру [1, с. 15].

Формування криміналістичних знань є відповіддю на злочинну діяльність. Криміналістичні знання є динамічними, вони відображають стан розвитку суспільства, науки і техніки. Завданням криміналістики є розроблення та застосування засобів, що дозволяють збирати, досліджувати, використовувати доказову інформацію.

Розвиток криміналістики обумовлено науково-технічним прогресом суспільства. Важливою тенденцією криміналістики є інтеграція знань, пропонування новітніх, інноваційних розробок науки, спрямованих на вирішення завдань протидії злочинності.

Розширення предмета криміналістики, змінення системи криміналістичних знань впливають й на ті завдання, які має вирішувати криміналістична наука. На сьогодні відбувається змінення завдань, які постають перед криміналістикою. Необхідно констатувати, що є завдання криміналістики на таких рівнях: стратегічному й тактичному; теоретико-пізнавальному та прагматичному (прикладному). У сучасних реаліях можливо говорити про доцільність розроблення стратегії в криміналістиці (криміналістичної стратегії) та судовій експертизі [2, с. 113, 114].

Змінення завдань криміналістики обумовлено не лише трансформацією злочинності, а й запровадженням нових механізмів (європейських стандартів) у практику правозастосування, необхідністю використання криміналістичних знань у різних юрисдикційних провадженнях (кримінальному, цивільному, господарському, адміністративному тощо).

В Україні відбуваються процеси реформування органів правопорядку і суду, суттєво змінюється законодавство, запроваджуються електронні ресурси. Розвиток криміналістики та судової експертизи наближається до єдиного європейського простору. Таке наближення обумовлено не лише прагненнями науковців та практиків до запровадження європейських стандартів у діяльність досудового розслідування та суду, а й модернізацією техніко-криміналістичного арсеналу, реальним впровадженням сучасних науково-технічних засобів та технологій.

На теперішній час відбуваються докорінні зміни та запроваджуються інноваційні підходи у криміналістичному забезпеченні органів правопорядку та застосуванні спеціальних знань. Важливим напрямом у криміналістиці мають постати захист інформаційних джерел та проблеми інформаційної безпеки. Фактично, можна констатувати й появу окремого криміналістичного напрямку – «цифрової криміналістики» [3, с. 148].

Особливої уваги заслуговують підходи щодо можливостей роботи з так званими цифровими доказами (цифровою інформацією або електронними слідами) – інформацією, яка створена за допомогою високих інформаційних технологій. У наукових джерелах широкого застосування набув термін «digital evidences» (цифрові докази), під якими розуміють будь-які збережені дані або дані, що передаються з використанням комп'ютерної чи іншої техніки [4, с. 257].

Впровадження інновацій в слідчу (детективну, прокурорську) діяльність може здійснюватися за такими напрямками: 1) розроблення та використання науково-технічних засобів для виявлення, збирання та дослідження доказів; 2) пропонування новітніх інформаційних технологій та їх використання в роботі слідчого (детектива, прокурора); 3) створення (розроблення) і пропонування до застосування нових прийомів, методів, методик проведення слідчих (розшукових) дій і розслідування злочинів у цілому [5, с. 831].

Інноваційним напрямом слідчої (прокурорської, судової) діяльності є її алгоритмізація та цифровізація – запровадження інформаційних технологій. Застосування новітніх інформаційних технологій безумовно сприяє підвищенню ефективності діяльності органів досудового розслідування та рівня протидії злочинності в Україні [6, с. 920].

Прикладами використання інформаційних технологій є розроблення та використання різного роду єдиних реєстрів (наприклад, єдиний реєстр судових рішень, єдиний реєстр юридичних осіб, фізичних осіб – підприємців та громадських формувань, єдиний реєстр боржників, державний реєстр атестованих судових експертів, реєстр методик проведення судових експертиз та ін.). Брендом цифрової держави (держава в смартфоні) в Україні визнано мобільний застосунок, веб-портал – «Дію».

Для здійснення слідчої діяльності важливе значення має Єдиний реєстр досудових розслідувань (ЄРДР) – створена за допомогою автоматизованої системи електронна база даних. Важливим кроком у запровадженні сучасних інформаційних технологій є створення підсистеми «Електронний суд» [7, с. 664]. В Україні офіційно запроваджено та функціонує Єдина судова інформаційно-телекомунікаційна система (ЄСІТС), в якій починаючи з 5 жовтня 2021 р. функціонують три модулі: Електронний кабінет, Електронний суд і підсистема відеоконференцз'язку.

Використання інформаційних технологій у правозастосовній діяльності значно підвищує продуктивність роботи слідчих, детективів, прокурорів під час розслідування найбільш тяжких та резонансних кримінальних правопорушень (злочинів). Такі технології допомагають слідчому систематизувати події, упорядкувати їх за часом, типами і значущістю, визначити мету, мотивацію і структуру організованої злочинної групи та ін. [6, с. 923]. Прикладами впровадження інформаційних технологій у практику досудового розслідування є розроблення Автоматизованого робочого місця (АРМ) слідчого «Інсайт», системи «Слідчий прецедент», бази даних «Слідча практика», інформаційної системи «Профіль вбивці» та ін. [8, с. 53–64].

Список використаних джерел

1. Шепітько В. Завдання криміналістики в умовах глобальних загроз та еволюційних перетворень злочинності. *Criminalistics and Forensic Expertology: Science, Studies, Practice*. 2018. С. 14–25.

2. Кримінальне право, криміналістика, судові науки: енциклопедія / В. Шепітько, М. Шепітько. Харків: Право, 2021. 508 с.
3. Шепітько В. Ю. Інновації в криміналістиці як віддзеркалення розвитку науки. Інноваційні методи та цифрові технології в криміналістиці, судовій експертизі та юридичній практиці: матер. міжнар. «круглого столу» (Харків, 12 грудня 2019 р.). Харків: Право, 2019. С. 147–150.
4. Цехан Д. М. Цифрові докази: поняття, особливості та місце у системі доказування. Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Сер.: Юриспруденція. 2013. № 5. С. 256–260.
5. Правова система України: історія, стан та перспективи: у 5 т. Харків: Право, 2008. Т.: 5: Кримінально-правові науки. Актуальні проблеми боротьби зі злочинністю в Україні / за заг. ред. В. В. Сташиса. 840 с.
6. Правова доктрина України: у 5 т. Харків: Право, 2013. Т. 5: Кримінально-правові науки в Україні: стан, проблеми та шляхи розвитку / В. Я. Тацій, В. І. Борисов, В. С. Батиргарєєва та ін.; за заг. ред.. В. Я. Тація, В. І. Борисова. 1240 с.
7. Правова наука України: сучасний стан, виклики та перспективи розвитку: монографія / редкол.: О. В. Петришин (голова редкол.), В. А. Журавель, Н. С. Кузнецова [та ін.]. Харків: Право, 2021. 680 с.
8. Shepitko V. Introduction to Criminalistics. Kharkiv: Apostille Publishing House LLS, 2021. 168 p.

Юсупов Володимир Васильович,
провідний науковий співробітник науково-
дослідної лабораторії з проблем
криміналістичного забезпечення та судової
експертології навчально-наукового інституту № 2
Національної академії внутрішніх справ, доктор
юридичних наук, професор;
Корольчук Віктор Володимирович,
провідний науковий співробітник відділу
організації наукової діяльності та захисту прав
інтелектуальної власності Національної академії
внутрішніх справ, кандидат юридичних наук,
старший науковий співробітник

ОЦІНКА ВИСНОВКУ ЕКСПЕРТА: ДИСКУСІЙНІ ПИТАННЯ

Доказове значення проведеної експертизи залежить від повноти висновку, аргументованості та сприймання його учасниками процесу, які не володіють спеціальними знаннями.

Для того, щоб використати висновок експерта у кримінальному провадженні слідчий, суд мають оцінити висновок експерта.